

سرپوش بر اختلافها؛ خطر البته باقی است

■ مسعود صفا

ارزهای جهانی برای برهم زدن نظم اقتصادی جهان است. با نشست سران گروه ۲۰ در سئول، پایتخت کره جنوبی، برخی تحلیلگران اعلام کردند، سران گروه ۲۰ روی اختلافها سرپوش گذاشتند و کشورهای توسعه یافته و دارای اقتصادهای نوظهور در نشست سئول با وضع دستورالعمل مشخص به منظور اندازه گیری عدم تعادل بین اقتصادهای با سرعت رشد متفاوت به توافق رسیدند، اما این دستورالعملها مبهم بود. نتیجه این شد که تصمیم گیری در مورد جزئیات این طرح به نیمه نخست سال آتی موکول شود. سران گروه ۲۰ البته تعهد شکننده ای هم داشتند، مبنی بر اینکه برای پایان دادن به تنش های ارزی به سمت تعیین نرخ ارز توسط عوامل بازار و اجتناب از رقابت در تضعیف پول ملی حرکت کنند تا بلکه یک فرصت طلایی، اما محدود، برای رسیدن به تفاهم در مورد مذاکرات دور دوحه برای آزادسازی تجاری که از سال ۲۰۰۱ شروع شده است، ایجاد شود. بیانیه پایانی گروه ۲۰ در سئول یک تأکید کلیدی دارد: خطرها همچنان به قوت خود باقی است.

این خطر ریشه در کجا دارد؟ به باور تحلیلگران، برخی از کشورهای گروه ۲۰ رشد قوی اقتصادی را تجربه می کنند و برخی دیگر با تشدید نرخ بیکاری و کندی روند بهبود رشد اقتصادی مواجه هستند و از این منظر، رشد ناهموار و افزایش عدم تعادل در اقتصاد گروه ۲۰، عاملی جهت نرسیدن به راه حل های هماهنگ جهانی و توسل جستن به فعالیت های ناهماهنگ تلقی می شود، هر چند باراک اوباما، رئیس جمهور آمریکا، خطاب به سایر سران گروه ۲۰ اعلام کند: بهترین راه برای کنترل کسری بودجه عظیم ایالات متحده کمک به رشد هر چه سریع تر اقتصاد جهانی است، اما واقعیت این است که سران گروه ۲۰ دست خالی برگشتند و نتوانستند بر سر چگونگی شناسایی عدم تعادل جهانی به عنوان تهدیدی برای ثبات اقتصاد جهانی به اتفاق نظر برسند. شاید پاسخ طعنه آمیز چینی ها به باراک اوباما نشان از عمق اختلاف دو کشور و نداشتن تفاهم بر سر ریشه مشکلات اقتصاد جهانی دارد، آنجا که سخنگوی وزارت بازرگانی چین پس از آنکه رسانه های جهان لحن مذاکرات رئیس جمهور آمریکا و نخست وزیر چین را خصمانه توصیف کردند، در اظهار نظری کنایه آمیز گفت: اقتصاد آمریکا بیمار است، چرا ما باید دارو بخوریم؟

پنجمین نشست سران گروه ۲۰ پس از بحران سال ۲۰۰۸ میلادی البته به نتیجه مطلوب و مورد انتظار دست نیافت، چه اینکه تداوم سیاست های فوق انبساطی بانک مرکزی آمریکا با هدف تزریق ۶۰۰ میلیارد دلار دیگر به اقتصاد ضعیف شده این کشور، آن هم یک روز پس از شکست سنگین حزب دموکرات، به رهبری باراک اوباما در انتخابات میان دوره ای کنگره، انتقادهای جهانی را به اوج رساند تا نه تنها چین، بلکه برزیل و آلمان هم برافروخته شوند. نشست سران گروه ۲۰ در سئول کره جنوبی چه دستاوردی داشت؟ خیلی ها امیدوار بودند راه حلی جهانی برای اقتصاد بحران زده جهان بیابند، اما تنش های ارزی بین اعضای گروه ۲۰ نگرانی ها درباره تداوم سیاست های مغایر با تعادل در اقتصاد جهان را شدت بخشید و فضای مذاکرات سئول به سمت ناامیدی پیش رفت. در نشست وزیران دارایی گروه ۲۰ با اذعان به اینکه تنش در بازار ارزها و سیاست تجاری یک واقعیت است، دو توافق مهم به دست آمد: نخست اینکه برای جلوگیری از تکرار بحران مالی، نظیر بحران سال ۲۰۰۸ که اقتصاد جهان را به ورطه فروپاشی کشاند، بر سر اعمال یک مجموعه جامع و منسجم در مورد کفایت سرمایه بانکها به توافق رسیدند و با پذیرش افزایش حق رأی کشورهای دارای اقتصاد نوظهوری چون چین در صندوق بین المللی پول این امید تقویت شد تا بلکه چین به اندازه سهمی که در اقتصاد جهان دارد، درباره مخاطرات پیش روی اقتصاد جهان مسئولیت پذیر باشد. دومینیک استراوس کان، رئیس صندوق بین المللی پول، افزایش حق رأی کشورهای دارای اقتصاد نوظهور در صندوق را تغییری تاریخی توصیف کرد، اما نه آن اندازه تاریخی که بتواند به دعوی دیرینه تجاری چین و آمریکا پایان دهد. واشنگتن پکن را متهم به پایین نگه داشتن ارزش پول داخلی اش (یوان) می کند و می گوید این نرخ برابری غیرمنصفانه است و باعث از بین رفتن قابلیت رقابت شرکت های آمریکایی و از بین رفتن و اضمحلال مشاغل آمریکا می شود. اما چین و دیگر کشورهای دارای اقتصاد نوظهور در مقابل می گویند، طرح بانک مرکزی آمریکا برای انتشار پول و خرید اوراق قرضه دولتی آمریکا به منظور تلاش برای بهبود رشد اقتصادی این کشور باعث خواهد شد سرمایه ها وارد بازار سایر کشورها شود. به باور رهبران کشورهای اقتصاد نوظهوری چون چین و برزیل و حتی ترکیه، سیاست های فوق انبساطی آمریکا یک نوع تضعیف دست کاری شده دلار در برابر

متن کامل بیانیه گروه بیست در سئول

۱. نحوه عملکرد مشوق‌های پولی و مالی بسیار هماهنگ و بی‌سابقه به گونه‌ای بود که اقتصاد جهانی را از لبه پرتگاه رکود مجدد نجات داد. این موضوع مؤید این است که دنیا می‌تواند از همکاری بین‌المللی مؤثرتر منتفع شود. در بیتسبورگ چارچوبی برای رشد متوازن و پایدار و بادوام و قوی ایجاد شد و گروه ۲۰ متعهد شد اثرات جمعی سیاست‌های ملی بر توسعه و رشد جهانی را مورد ارزیابی قرار دهد، ضمن اینکه ریسک‌های بالقوه‌ای را در رابطه با اقتصاد جهانی شناسایی می‌کند و اقدامات مضاعفی را به منظور دستیابی به اهداف مشترک اعمال می‌کند.

۲. از آن به بعد، پیشرفت زیادی از طریق فرآیند ارزیابی دوجانبه مشورتی مربوط به این چارچوب با هدایت کشورهای مربوطه به دست آمده است. سیاست‌های اقتصادی حمایتی نیز به منظور گسترش روند بهبود اقتصادی جاری و ایجاد شغل تعیین و اتخاذ شده‌اند. تعهدات صریح نیز به منظور سر و سامان دادن به بودجه دولت‌ها صورت گرفته، و یا به منظور افزایش تقاضای جهانی و ارتقای رشد بالقوه برنامه‌ریزی شده، و اقدامات مهمی در جهت مؤسسات مالی بین‌المللی در حمایت از توسعه انجام شده است. و از زمان آخرین ملاقات، روند بهبود اقتصادی جهانی همچنان رو به جلوست، اما ریسک‌های نزولی همچنان پا بر جاست. اقدامات مشترک و هماهنگ روزافزون و قابل توجه ما می‌تواند در آینده به بهبود روند رشد اقتصادی جهان و تضمین و حفظ این بهبود کمک کند و مبنای منسجمی را برای دستیابی به اهداف مشترک در خصوص رشد متوازن و پایدار و قوی پایه‌گذاری نماید.

۳. امروز ما برنامه عمل سئول را شروع می‌کنیم. طرح مزبور را با اتحاد درباره رسیدن به اهداف ذیل برنامه‌ریزی کرده‌ایم:

تضمین تعهد نامتزلزل و مستحکم برای همکاری مشخص کردن رؤس کلی طرح عملکرد محوری با تعهد جامع سیاست‌گذاری واقعی هر عضو

خواهند بود. این اقدامات به طور کلی به کاهش جریان سرمایه به سوی اقتصادهای نوظهور کمک خواهد کرد. با وجود این، در شرایطی که کشورها با مشکلات مربوط به تعدیل سیاست مواجهند، احتمالاً واکنش‌های سیاستی اقتصادهای نوظهور دارای ذخایر ارزی کافی و نرخ ارز فزاینده بالا و بسیار انعطاف‌پذیر بدقت در برنامه‌ریزی اعمال اقدامات احتیاطی کلان را بگنجانند. ما در راستای عملکردی خوب و باثبات، تلاش‌هایمان را در مورد توسعه و ارتقای سیستم پولی بین‌المللی مضاعف خواهیم کرد، ضمن اینکه صندوق بین‌المللی پول را به فعالیتی بسیار گسترده و جدی در این حوزه‌ها فرامی‌خوانیم.

۶. سیاست‌های توسعه و تجارت: مجدداً تعهد خود را در زمینه آزادی تجارت و سرمایه‌گذاری و با شناخت اهمیت آن در بهبود روند رشد اقتصادی جهانی تأیید می‌کنیم. از اعمال سیاست حمایت‌گرایانه اجتناب می‌ورزیم و با اقدامات تجاری حمایت‌گرایانه در همه اشکال آن مخالفت می‌کنیم و به اهمیت نتایج کامل مذاکرات دوحه واقفیم. مجدداً تعهد خود را در مورد اجتناب از حمایت‌گرایی مالی تأیید و تصریح می‌کنیم و مراقب خطر کثرت اقداماتی که منجر به خدشه‌دار شدن دورنماهای روند بهبود رشد اقتصادی جهانی و سرمایه‌گذاری خواهند شد، هستیم. با عنایت به سهم فزاینده و قابل توجه کشورهای در حال توسعه در حجم تجارت و تولیدات جهانی، تأکید می‌کنیم اهداف رشد جهانی، توسعه و برقراری متوازن تا حد زیادی با هم مرتبطند. ما بر تلاش‌های خود به منظور رفع مهم‌ترین تنگناهای موجود در مورد رشد انعطاف‌پذیر و پایدار در کشورهای در حال توسعه و کشورهای کم‌درآمد، بویژه در بخش‌های زیرساخت‌ها، توسعه منابع انسانی، تجارت، ایجاد شغل و سرمایه‌گذاری خصوصی، امنیت غذایی، رشد توأم با انعطاف‌پذیری و بهبود، اشتراک دانش و سیال کردن منابع داخلی معطوف خواهیم شد. علاوه بر آن، اقدامات عینی و ملموسی را به منظور افزایش حجم حمایت‌های فنی و مالی خود، از جمله ایفای تعهدات در مورد کمک به توسعه رسمی به وسیله کشورهای توسعه‌یافته اعمال خواهیم کرد.

۷. سیاست‌های مالی: کشورهای پیشرفته با طرح‌های منسجم مالی میان‌مدت خواهان تدوین رشد برنامه‌ریزی طرح‌های بلندپروازانه، مطمئن و کاملاً شفاف در راستای تعهد تورنتو و متفاوت از آنچه که مطابق با شرایط ملی است، هستند.

۸. اصلاحات مالی: ما متعهد هستیم که اقداماتی را به طور مستمر در سطوح ملی و بین‌المللی به منظور ارتقای استانداردها و تضمین تحقق استانداردهای جهانی توسعه‌یافته به‌روز از سوی مقامات کشور خود به شیوه‌ای که تضمین‌کننده سطح رقابتی فعال بسیار بالا ضمن اجتناب از فروپاشی بازارها، حمایت‌گرایی، سوداگری ارزی منظم، انجام دهیم، بویژه کاملاً مصمم به دستیابی به استانداردهای نقدینگی و سرمایه‌های جدید بانکی هستیم و به مشکلات بسیار بزرگ توجه خواهیم کرد.

دستیابی به کل سه هدف رشد متوازن، پایدار و قوی

۴. بویژه ما متعهد هستیم که اقداماتی را در پنج حوزه سیاسی با جزئیات تعهدات ویژه اعضای نشست گروه ۲۰ که سند حمایتی تنظیم شده است اعمال کنیم.

۵. سیاست‌های نرخ ارز و سیاست‌های پولی: ما مجدداً اهمیت تعهد بانک‌های مرکزی را در زمینه تثبیت قیمت و همچنین رشد پایدار و بهبود وضعیت رشد اقتصادی تصریح می‌کنیم. ما هر چه بیشتر به سوی سیستم تعیین نرخ ارز از سوی بازار و تقویت انعطاف‌پذیری نرخ ارز به منظور انعکاس بنیادهای اقتصادی و خودداری از کاهش رقابتی ارزش پول ملی حرکت خواهیم کرد. کشورهای پیشرفته، از جمله کشورهایی که از پول ملی آنها در سطح وسیع به عنوان ذخیره ارزی استفاده می‌شود، در قبال تحرکات شدید و نابسامانی فزاینده در نرخ برابری ارزها هوشیار